

ΑΘΗΝΑ ΣΧΙΝΑ

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΟΡΡΕ-ΖΩΓΡΑΦΟΥ ΣΥΝΤΟΜΑ ΒΙΟ-ΕΡΓΟΓΡΑΦΙΚΑ

Η Κατερίνα Ζωγράφου – Κορρέ είναι μια εξαιρετη λαογράφος, η οποία έχει διακριθεί για το πλούσιο ερευνητικό, συγγραφικό και διδακτικό της έργο στην Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, όπου υπηρέτησε υποδειγματικά την επιστήμη της, συνεχίζοντας να προσκομίζει στον χώρο της διευρυμένης Λαογραφίας, σημαντικότερη και πολυδιάστατη συνεισφορά επιστημονικών και πνευματικών οφελών. Η «φιλοσοφία», την οποία εμπράγματα υλοποιεί, αναφορικά με την λαογραφική επιστήμη, δεν συρρικνώνεται και δεν περιορίζεται στην ενδοσκόπηση του παρελθόντος, αλλά αναπτύσσεται σε ένα δυναμικό και διεπιστημονικό πεδίο, στο οποίο εξελικτικά διασυνδέονται και αλληλοσυμπληρώνονται οι κλάδοι της Ιστορίας της Τέχνης, της Αρχαιολογίας, της Οικονομικής Ιστορίας, του Εθνικού Δικαίου, της Ανθρωπολογίας, της Κοινωνιολογίας, της Ιστορίας της Εργασίας και των Μέσων Παραγωγής, της Επικοινωνιολογίας και της Λογοτεχνίας. Η καινοτομία αυτή υπερακοντίζει τις κατά καιρούς διατυπωθείσες τάσεις διαχωρισμού της λαογραφικής ύλης. Ο εν λόγω διαχωρισμός εντοπίζεται στις τέχνες και στα επαγγέλματα που θα αποτελούσαν αντικείμενο της Εθνογραφίας, ενώ στην Λαογραφία θα απέμενε ο λεγόμενος πνευματικός πολιτισμός. Η Κατερίνα Ζωγράφου – Κορρέ, μαζί με αρκετούς άλλους συναδέλφους της, πιστεύει (και αυτό εξακολουθεί να υποστηρίζει στις έρευνές της), πως η Λαογραφία θα πρέπει να συνεργάζεται και να συμπεριλαμβάνει αρκετές άλλες συγγενείς Επιστήμες του Ανθρώπου, όπως εξετάζει εκείνη στο σύνολό του τον Λαϊκό Πολιτισμό.

Η συγκεκριμένη ερευνήτρια, στοχεύοντας σε μια νέα «ολιστική» προσέγγιση λαογραφικών ευρημάτων, προσπαθεί να διευρύνει τον κύκλο των επιστημονικών εργασιών της, εξετάζοντας τις παραδοσιακές κοινωνίες στο πρόσφατο παρελθόν. Οι μελέτες της ξεκινούν από την όψιμη Τουρκοκρατία – περίπου από το 1700 – και παρακολουθούν όλους τους συναρτώμενους μετασχηματισμούς, μέχρι την πρόσφατη πραγματικότητα και τις σημερινές εξελίξεις, μέχρι δηλαδή το 1950 και εξής.

Σε κάποια από τα παλαιότερα, αλλά και σε νεότερα έργα της, η κ. Κατερί-

να Κορρέ προβαίνει στην προσπάθεια αποκωδικοποιήσεων πολλαπλών τομέων της έρευνας, όπως ενδεικτικά τούτο εντοπίζεται στα βιβλία της, «Η Ανθρώπινη Κεφαλή, θέμα αποτρεπτικό στην Νεοελληνική Τέχνη» (1978, διδακτ. διατριβή), «Ο Νεοελληνικός Κεφαλόδεσμος» (1991), «Τα Κεραμεικά του Ελληνικού Χώρου» (1995), «Άνθρωποι και Παραδοσιακά Επαγγέλματα στο Αιγαίο Ι» (Α' τόμος, εκδ. 2003 με επανέκδοση το 2006), το «Αιγαίο ΙΙ» (2004), το «Αιγαίο ΙΙΙ» (2010) και στην «Καθημερινή Ζωή των Νεοελλήνων» (2005).

Στα προαναφερθέντα της αυτά βιβλία, εξετάζονται και διασυνδέονται τα λαογραφικά με τα κοινωνιο – ανθρωπολογικά «ευρήματα», ενώ δίδεται μεγάλη έμφαση στο ευρύτατο θέμα του υλικού πολιτισμού, με κυρίαρχη αφενός την προσέγγιση του Ανθρώπου ως δημιουργού, αφετέρου την λειτουργία αυτού του Ανθρώπου ως συντελεστού και μέλους των «παραδοσιακών ομάδων» που απαρτίζει, μέσα απ' όπου εξασφαλίζεται η επιβίωσή του και η κοινωνική του συνοχή. Παράλληλα, σ' αυτά της τα έργα, ανιχνεύονται, τόσο από την επιτόπια και βιβλιογραφική έρευνα, όσο και από την συμμετοχική παρατήρηση, οι μεταβολές στην καθημερινότητα και στις νοοτροπίες, μετά από τις καταιγιστικές κυρίως αλλαγές του 20^{ου} αιώνα, όπως π.χ. είναι η γυναικεία χειραφέτηση, οι αλλαγές στις εργασιακές σχέσεις, η ρήξη με τις προηγούμενες γενιές στο επίπεδο του διατροφικού κώδικα και της μαγειρικής κουλούρας με τις συναφείς επιλογές, αλλά και οι διάφορες άλλες επικοινωνιακές αλλαγές σε αντιλήψεις, προτιμήσεις, συνήθειες, συμπεριφορές και νοοτροπίες. Εκτός των αλλαγών αυτών και διαφοροποιήσεων, ερευνώνται οι μετασχηματισμοί που αφορούν στις εξελικτικές μεθόδους εργασίας και σκέψης, όπως διαφαίνονται στις τάσεις που τελικά θα επικρατήσουν, ιδιαίτερα κατά τις τελευταίες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα.

Μέσα από την σύγχρονη ανάλυση της καθημερινότητας και των προφορικών μαρτυριών, όπως επίσης και των συνοδευτικών πολιτιστικών αντιλήψεων, εμφανίζεται στα βιβλία της κ. Κατερίνας Ζωγράφου – Κορρέ ο υλικός πολιτισμός εντυπωσιακά ζωντανός, ενώ επιδιώκεται η επενεργητική κατανόηση, τόσο του παρελθόντος όσο και του παρόντος, στο σύνολό τους. Ειδικότερα, μιας τέτοιας μορφής προσέγγιση, πραγματοποιείται με βάση ορισμένους κεντρικούς μεθοδολογικούς άξονες, γύρω από τους οποίους η ερευνητρια διαπραγματεύεται τα επιμέρους θέματά της.

Μερικοί από τους άξονες αυτούς είναι:

- A. Η **οργάνωση του χώρου** (κατοικία, τόπος εργασίας), στις αγροτικές, αλλά και στις αστικές περιοχές.
- B. Η **οικονομία** ως απόρροια εκμετάλλευσης των ποικίλων δραστηριοτήτων (κτηνοτροφικών, γεωργικών, μεταποιητικών, εμπορικών), που διεξήχθη μέσω των θαλάσσιων και χερσαίων διαδρομών.
- Γ. Ο **τόπος προέλευσης** αντικειμένων της οικοσκευής και οι επιδράσεις τους (μέσα από πρωτογενές υλικό και με νεοεισαχθείσα ερευνητική μέθοδο από την

κ. Κατερίνα Ζωγράφου — Κορρέ). Ο άξονας αυτός μάλιστα συμπληρώνεται με την συστηματική μέθοδο χρονολόγησης και ένταξης στο ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο, όπου τα εκάστοτε εξεταζόμενα αντικείμενα, ανήκουν.

Δ. Το συμβολικό σύστημα αξιών και η κοινωνική διαστρωμάτωση (αντιπροσωπευόμενη αρχικά από γαιοκτήμονες, εμπόρους και βιοτέχνες, που προσπορίζονται οικονομικά οφέλη, ανήλθαν σε διοικητικά αξιώματα). Εντός αυτού του πλαισίου εξεταζόμενες, εντοπίζονται συνήθως και οι επισυμβαίνουσες ανατροπές κατά τον 20^ο αιώνα, οι οποίες φθάνουν μέχρι την σημερινή παγκοσμιοποίηση.

Επιπλέον των προαναφερθέντων, η κ. Κατερίνα Ζωγράφου — Κορρέ προσεγγίζει και εξετάζει στα βιβλία της, τις διαφορετικές, αλλ' όμως συνδυαστικές πτυχές του παραδοσιακού πολιτισμού, δηλαδή τις γραπτές πηγές που αφορούν μονογραφίες, δικαιοπρακτικά έγγραφα, χειρόγραφα, εργοτεχνήματα, λαογραφικές συλλογές που απορρέουν από ποικίλα προϊόντα των λαϊκών τεχνών (όπως π.χ. η τέχνη και οι τεχνικές), στοιχεία που κατά τ' άλλα αποτελούσαν μέχρι σήμερα αναξιοποίητες πηγές πρωτογενούς γνώσης. Λαμβάνει δε, η ίδια, υπ' όψιν, εκτός των άλλων και αναμνήσεις (αποτυπωμένες στην συλλογική μνήμη) εξετάζοντάς τις μέσα από σύγχρονους θεωρητικούς όρους. Τα δε εξεταζόμενα αντικείμενα μελετώνται επιπλέον σε συνάρτηση με τον ευρύτερο Βαλκανικό και Μεσογειακό χώρο, μέσα από την ανακύπτουσα πρωταγωνιστική παρουσία του Ελληνικού στοιχείου και την ειρηνική διαβίωση λαών. Τούτο αποδεικνύεται από την φύση και τα είδη, τους τρόπους και τις αναγκαιότητες του διαμετακομιστικού εμπορίου, από την λειτουργία επίσης τοπικών εργαστηρίων, αλλά και από την ίδια την «βιογραφία» των αντικειμένων — ευρημάτων, που αντιμετωπίζονται μέσα από τον αισθητικό, συμβολικό, χρηστικό και διαπραγματευτικό τους χαρακτήρα.

Ολοκληρώνοντας αυτό μου το σημείωμα για την επιστημονική προσφορά της κ. Κατερίνας Ζωγράφου — Κορρέ, θέλω θερμά να την ευχαριστήσω για την εμπιστοσύνη που εκδηλώνει στο πρόσωπό μου και για την αλληλέγγυα στάση της, καθώς υπηρετούμε συγγενικούς επιστημονικούς χώρους. Επιθυμώ επίσης εγκαρδίως να ευχαριστήσω τον Καθηγητή Λαογραφίας κ. Μηνά Αλ. Αλεξιάδη αφενός για την δική του προσφορά στην επιστήμη και στην Φιλοσοφική Σχολή, αφετέρου για την πρόσκλησή μου στην παρούσα διοργάνωση, αλλά και για τον τρόπο που επιτυχώς συντέλεσε στην εφετινή Λαογραφική Συνάντηση, ευχόμενη την συνέχιση και την ευδωδή των επιστημονικών αυτών εργασιών.